

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Art. V. An per voluntatem antecedentem præparentur homini, in statu
naturæ lapsæ, media, seu auxilia ad salutem sufficientia?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

contendimus, Deum talem consensum ab humana voluntate non expectare, vel supponere, sed illum per suam gratiam præparantem & applicantem, intus in corde hominis efficere, ut clarè explicat & docet Augustinus Epistola 107. ubi sic habet: *Quapropter ut in Deum credamus & p̄d vivamus, non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei; non quia velle non debemus & currere, sed quia ipse in nobis, & velle operatur & currere.* Et de dono persever. cap. 13. *Nos ergo volumus, sed Deus in nobis operatur & velle: nos ergo operamur, sed Deus in nobis operatur & operari pro bona voluntate: hoc nobis expedit & credere, & dicere: hoc est p̄m & verum, ut sit humilis & submissa confessio, & detur totam Deo.* Idem eleganter docet Fulgentius de Incarnatione & gratia cap. 29. cuius verba retulimus Tractatu præcedenti disp. 6. art. 6. §. 6. ubi videri possunt. Ex quibus patet responsio ad locum Ambrosij: ibi enim solùm intendit explicare consensum & cooperationem liberi abitrij, concurrentis ad justificationem, & salutem hominum, & solùm voluit declarare qualiter Deus salvet homines, non contradicentibus ipsis, neque coactis; ut constat ex illis verbis, *Non enim sic vult salvare, quod nolentes salventur.* Unde quando addit, quod *Deus vult salvare homines, si ipsi velint,* non intendit quod Deus expectet voluntates hominum, ut dicebant olim Semipelagiani; sed quod vult illos salvare si velint, non coactè, sed liberè, & spontaneè: ut enim ait Augustinus libro 1. ad Bonifacium cap. 19. *Deus novit intus in ipsis hominum cordibus operari, non ut homines, quod fieri non potest, nolentes credant, sed ut volentes ex nolentibus fiant.*

ARTICVLVS V.

An per voluntatem antecedentem præparentur homini, in statu nature lapsæ media, seu auxilia ad salutem sufficientia?

§. I.

Proponitur status questionis, & pars affirmativa eligitur.

98. **A** Gimus hic solùm de præparatione auxiliorum sufficientium, non autem de actuali collatione, & intrinseca receptione illorum (de hoc enim in Tractatu de prædestinatione dicemus) & solùm inquirimus, an sicut medicus qui aperit apothecam, omne remediorum genus pro infirmitatibus continentem, & omnibus patientem eam ponit, dicitur velle quantum est de se omnes sanare, licet talia remedia omnibus non applicet, imò fortè aliqua ex illis, per accidens alicui vel aliquibus non sint applicabilia; ita etiam Deus ex voluntate illa generali & antecedente, quâ vult omnes homines salvos fieri, pro omnibus præparet aliqua media & remedia, seu auxilia ad salutem sufficientia, quamvis per talem voluntatem illa omnibus non conferat, nec applicet: imò interdum aliqua ex illis non sint proximè applicabilia: ut contingit in parvulis in utero materno decedentibus, quibus Baptismus, quamvis pro illis præparatus, & à Christo institutus, non est proximè applicabilis; quia in tali statu non possunt subijci operationi ministrorum Ecclesiæ, ut docent Theologi cum Magistro in 2. dist. 6. & cum D. Thoma 3. parte quæst. 68. art. 11. Pro resolutione.

Tom. I.

A Dico: per voluntatem antecedentem Deum præparare media, seu auxilia, quibus homines sufficienter ordinentur, & promoveantur in vitam æternam. Ita communiter docent Theologi contra Jansenium suprâ citatum, qui asserit voluntatem illam antecedentem salvandi omnes homines, in statu nature lapsæ, esse omnino sterilem & infructuosam, & per illam nullum præparari vel conferri hominibus auxilium sufficiens ad salutem, quamvis in statu innocentia, primis parentibus perutilem fuisse, ab eaque gratiam sufficientem, subditam illorum voluntati, quantum ad usum & efficaciam, processisse fateatur.

B Probatum primò conclusio ex D. Thoma in 1. dist. 46. quæst. 1. art. 1. ubi loquens de voluntate antecedente, dicit: *Hujus voluntatis effectus est ipse ordo in finem salutis, & promoventia in finem, omnibus communiter propostia, tam naturalia quam gratuita.* Et cap. 12. in Epist. ad Hebræos lect. 3. *Deus, inquit, vult omnes homines salvos fieri, & ideo gratia nulli deest, sed omnibus, quantum in se est, se communicat.* Similiter libro 3. cont. Gent. cap. 159. *Deus quantum in se est paratus est omnibus dare gratia: vult enim omnes homines salvos fieri.* At hæc causalis non valeret, si Deus per voluntatem antecedentem, auxilia ad salutem sufficientia non præpararet: Ergo per talem voluntatem, hujusmodi auxilia præparat.

C Confirmatur exemplò mercatoris quò utitur D. Thomas suprâ relatus, ad explicandam voluntatem illam antecedentem, quâ Deus vult omnes homines salvos fieri. Quis enim dicat mercatorem velle salvare merces, nisi quantum est de se omnem diligentiam sufficientem adhibeat, per quam servari possint, quantumcunque cogatur propter alias causas consequentes, earum conservationem negligere, ne scilicet submergatur navis &c. Similiter etiam, quomodo stare potest, Deum habere veram & sinceram voluntatem salvandi omnes homines, si per talem voluntatem, media & auxilia per quæ salvari possint, eis non præparet: quamvis propter manifestationem suæ justitiæ, & propter alias causas, velit permittere peccata, & pluribus denegare auxilia efficacia, quibus de facto salventur.

D Secundò probatur ex D. Prospero cap. 25. de vocat. Gentium, ubi ait: *Sive igitur novissima contemplerur sæcula, seu prima, seu media: ratiōnabiliter & p̄d creditur, omnes homines salvos fieri Deum velle, semperque voluisse; & hoc non aliud monstratur, quam de his beneficiis atque providentia Dei, quam universis generationibus communiter atque indifferenter impendit:* Ergo sentit S. Prosper, Deum per voluntatem generalem & antecedentem, quâ desiderat hominum salutem, velle dare seu præparare omnibus auxilia ad salutem sufficientia.

E Tertiò probatur conclusio ratione fundamentali, quam insinuat S. Thomas loco relato ex 1. sent. Deus per voluntatem antecedentem ordinat omnes homines in finem salutis: *hujus enim voluntatis effectus, est ipse ordo in finem salutis,* inquit S. Doctor ibidem: Ergo per illam præparat hominibus auxilia ad salutem sufficientia. Consequentiâ patet, cum enim finis non sit consequibilis nisi per media, implicat homines, per voluntatem antecedentem sufficienter ordinari in finem salutis, nisi per talem voluntatem, media & auxilia ad salutem sufficientia præparentur.

Confirmatur: Velle finem sine mediis, est velle
HH h ij

- aliquid impossibile: unde si Deus per voluntatem antecedentem vellet omnes homines salvos fieri, & illos in finem salutis ordinare, & tamen de mediis, & auxiliis ad eam consequendam sufficientibus, illis non provideret, talis voluntas esset de re omnino impossibili: quod est absurdum, & divinæ sapientiæ injuriosum.
105. Confirmant amplius: Per voluntatem antecedentem salus hominum, etiam reprobatorum, fit non solum possibilis, sed etiam aliquo modo futura (inchoative scilicet & incompletè) ut articulo 3. declaravimus; quia divina voluntas non fertur, etiam per actum simplicis complacentiæ, ad res ut sunt in statu mera possibilitatis, ut supra ostensum est: At salus reprobatorum non potest esse incompletè & inchoative futura, seclusis auxiliis sufficientibus, ut constat ex dictis articulo præcedenti: Ergo per voluntatem antecedentem præparantur media & auxilia ad salutem sufficientia.
106. Ex his confutata manet responsio & doctrina Jansenij, asserentis Deum per voluntatem antecedentem, præparasse quidem hominibus auxilia ad salutem sufficientia, in statu innocentiae; non tamen in statu naturæ lapsæ, in quo privantur hujusmodi auxiliis, in pœnam peccati originalis. Ut enim supra ostendimus, homines in statu naturæ lapsæ, non minus sunt elevati ad ordinem & finem supernaturalem, quam in statu innocentiae: unde si talis elevatio & ordinatio, sine auxiliis sufficientibus stare non possit, manifestum est per voluntatem antecedentem præparari auxilia sufficientia, non solum pro statu innocentiae, sed etiam pro statu naturæ lapsæ.
107. Præterea, Christus Dominus prædestinatus est universalis Redemptor, præviso peccato originali, ut supra ostendimus: Ergo post tale peccatum, fuit in Deo voluntas salvandi omnes homines, & illis præparandi media & auxilia ad salutem sufficientia.
108. Tertiò, Si quando D. Thomas, dicit, quòd *Deus paratus est omnibus dare gratiam, vult enim omnes homines salvos fieri*, non loquere-
 tur de hominibus prout nunc sunt, sed tantum de voluntate illos salvandi in obedientia Adæ innocentis, non dixisset, *Deus vult omnes homines salvos fieri, & paratus est omnibus dare gratiam*, sed voluit omnes homines salvos fieri, & paratus fuit gratiam illis dare: quia, ut supra arguebamus contra Jansenium, in præterito & non in præsentibus debet exprimi Dei voluntas, cum præterit tempus impletionis illius.
109. Deinde, Deus in statu naturæ lapsæ obligat homines ad præcepta supernaturalia; At secluso auxilio sufficienti, talis obligatio nequit subsistere, ut statim ostendimus: Ergo etiam in statu naturæ lapsæ, Deus per voluntatem antecedentem præparat hominibus auxilia sufficientia.
110. Probatur ergo ultimò conclusio aliâ ratione fundamentali. Eo ipso quòd Deus per voluntatem antecedentem ordinat homines ad salutem, & finem supernaturalem, eos obligat ad observanda præcepta supernaturalia, quæ sunt media ad ejus consecutionem necessaria: juxta illud Christi, *si vis ad vitam ingredi, serva mandata*: Sed non potest homo, sine auxiliis sufficientibus obligari ad observantiam præceptorum supernaturalium: Ergo Deus per voluntatem antecedentem præparat hominibus auxilia sufficientia. Major patet, Minor probatur. Homo non potest obligari ad impossibile: Sed observantia præceptorum supernaturalium, sine auxilio supernatu-
 rali, falem sufficienti, impossibilis est: Ergo secluso tali auxilio, ad illam obligari nequit. Major constat ex Tridentino sess. 6. cap. 11. ubi dicitur, quòd *Deus impossibilia non jubet*; & ex Augustino de natura & gratia cap. 69. dicente, *Firmissime creditur, Deum justum & bonum impossibilia non potuisse præcipere*. Et serm. 191. de tempore: *Execratur eorum blasphemiam qui dicunt impossibile aliquid à Deo esse præceptum*; & serm. 6. *Nec impossibile aliquid potuit imperare qui justus est, nec damnaturus est hominem pro eo quod non potuit vitare, qui pius est*. Idem docet D. Thomas in 2. dist. 28. qu. 1. art. 3. his verbis: *Deus non est magis crudelis quam homo: sed homini imputatur in crudelitatem, si obligeat aliquem per præceptum ad id quod implere non potest: ergo hoc de Deo nullo modo est æstimandum*.
- Minor etiam non est minus certa: Cum enim homo ex solis viribus liberi arbitrij, non possit elicere actus supernaturales, ut in pluribus Conciliis contra Pelagianos definitum est, observantia præceptorum supernaturalium, sine auxilio gratiæ, non minus est homini impossibilis, quam impossibile est aquilæ volare sine alis, vel equo currere sine pedibus.
- Hoc argumentum maximè torquet Jansenium, unde ut ab illo se expediat, in omne latus vertit, & varias adhibet responsiones. In primis dicit, præcepta supernaturalia impleri posse sine auxilio sufficienti, à Scholasticis, inquit, ex principiis Philosophiæ petito; à justo quidem, per gratiam & charitatem; à fidei, per fidem; & ab infidei, per liberum arbitrium, ratione cujus est capax recipiendi à Deo gratiam, & dona supernaturalia.
- Sed contra: Habitus gratiæ & charitatis, ut docet D. Thomas 1. 2. quæst. 109. art. 9. non habent rationem auxilij plenè sufficientis ad evitanda peccata, & observanda præcepta supernaturalia; quia cum illi habitus imperfectè participentur ab homine viatore, neque sint hic in suo statu perfectò & connaturali; non possunt perfectè operari, nec reddere hominem completè potentem ad actus supernaturales eliciendos, nisi auxilio actuali juventur. Sicut (inquit Augustinus) *oculus corporis, quamvis plenissimè sanus, non potest cernere, nisi candore lucis adjuvetur*. Item fides, cum sit in intellectu, non potest elevare voluntatem, & illam reddere intrinsecè potentem ad eliciendos actus supernaturales charitatis & contritionis: Ergo illa in peccatore fidei non potest habere rationem auxilij sufficientis ad observanda præcepta supernaturalia. Denique in infidei, omni habitu supernaturali destituito, sola capacitas & potentia obediencialis, quam habet ut elevetur à Deo ad opera supernaturalia, non potest habere rationem auxilij sufficientis ad observanda præcepta ordinis supernaturalis: alioquin etiam homo posset dici potens ad volandum, ad resuscitandos mortuos, & ad patranda alia opera miraculosa, quia potest à Deo recipere alas, & facultatem patrativam miraculorum, atque ad illa capacitatem, & potentiam obediencialem passivam habet.
- Respondet secundò Jansenius, quòd sicut occidens hominem cum ignorantia concomitante, non excusatur à peccato, quia ignorantia non est causa talis occisionis: ita etiam impotentia quæ est in homine, defectu auxilij sufficientis ad observanda præcepta, non excusat illum à peccato transgressionis, vel omissionis præcepti: quia ta-

III;

III;

De usu
tura &
gratia
cap. 26.

113;

lis impotentia non est antecedens, sed concomitans: non enim (inquit) ideò transgreditur præceptum, quia non potest illud observare, sed quia non vult: quod ex eo patet quòd nescit se non posse implere præceptum, imò putat se posse, & tamen non vult illud implere; & ita affectus est, ut etiam si posset, illud tamen observare nollet. Unde sicut si quis ignoraret januam domus esse clausam; ac proinde se non posse ire in Ecclesiam, vellet tamen in eam non ire, cum utget præceptum audiendi Missam; peccaret, licet non posset Ecclesiam ingredi, quia talis impotentia se haberet merè concomitantè & per accidens, & non influeret in talem volitionem. Ita similiter, quamvis homo, defectu auxiliij sufficientis, sit impotens ad observandum præceptum, peccat tamen illud non observando; quia talis impotentia non est antecedens, nec influit in talem transgressionem, sed se habet merè concomitantè & per accidens.

114. Verùm hæc responsio est magis subtilis quam solida: licet enim verum sit, impotentiam concomitantem quæ se tenet ex parte potentiae executivæ, non excusare à peccato, ut patet in exemplo adducto: id tamen non potest dici de impotentia quæ se tenet ex parte voluntatis, quæ nunquam ita est concomitans, quin etiam sit antecedens. Ratio est, quia impotentia voluntatis, unde quaque proveniat, impedit libertatem, ad quam requiritur potentia proxima & completa ad operandum: defectus autem libertatis excusat à peccato. Unde patet discernim, quod sicut illum qui ignorans januam esse clausam, non vult ire in Ecclesiam, & eum qui defectu auxiliij sufficientis non observat præceptum, reperitur: primus enim peccat, quamvis sit impotens ad audiendam Missam; quia licet non possit illam audire, adhuc tamen remanet liber, & potest habere voluntatem illam audiendi, si non adesset illud impedimentum quod ignorat. Secundus verò, defectu auxiliij sufficientis, non solum non potest observare præceptum, sed nec etiam velle illud observare, cum non solum non requiratur auxiliium supernaturale, ut homo de facto observet præcepta supernaturalia, sed etiam ut ea observare velit: eò quòd talis volitio, utpote habens objectum supernaturale, non minus sit supernaturalis, quam ipsa præcepti observantia.

115. Respondet tertio Jansenius, quòd licet homo in statu naturæ lapsæ, defectu auxiliij sufficientis, sit impotens ad observanda præcepta supernaturalia, non excusatur tamen à peccato transgressionis, vel omissionis præcepti; quia talis impotentia, & carentia auxiliij sufficientis, oritur ex culpa præcedenti, scilicet ex peccato originali, cuius intuitu Deus denegat hominibus in statu naturæ lapsæ, auxiliium illud sufficiens quod Adamo contulerat in statu innocentiae. Quare sicut ille Sacerdos qui projiciendo breviarium in mare, se redderet impotentem ad recitandum officium, non excusaretur à culpa; ita nec homines in statu naturæ lapsæ, à peccato excusantur, quamvis sint impotentes ad observanda præcepta, quia talem impotentiam contraxerunt peccando in Adamo, in quo tanquam in capite voluntates omnium hominum continebantur.

116. Sed contra primò: Homines non semper peccant in eo quod vitare non possunt, etiam si talis impotentia ex peccato præcedenti proveniat, ut docet S. Thomas 3. contra Gentes cap. 159. & patet in eo, qui ob suam culpam incidit in morbum, ex quo sit impotens ad jejunandum, vel audien-

Tom. I.

A dam Missam: talis enim, ut communiter docent Theologi, non peccat non jejunando, vel non audiendo Missam; etsi factus sit impotens ex peccato præcedenti: Ergo similiter, si homines essent impotentes ad implenda præcepta supernaturalia, & carerent auxiliis sufficientibus ad illa observanda, non peccarent ea transgrediendo, vel omittendo, quamvis talis impotentia, & carentia auxiliiorum, proveniret ex peccato Adami, & esset voluntaria in capite. Sicut nec peccant in motibus primò primis, provenientibus ex rebellionè appetitûs, & morbo concupiscentiæ, relicto ex peccato originali, & culpa primi parentis, quia tales motus inordinatos impedire non possunt.

B Secundo, Quamvis daretur ex hac responsione, aliquo modo salvari inexcusabilitatem peccatorum, non salvatur tamen possibilitas præceptorum supernaturalium in statu naturæ lapsæ: hæc enim, ut supra ostendimus, secluso auxilio sufficienti, non potest subsistere: Atqui in statu naturæ lapsæ salvari debet non solum inexcusabilitas peccatorum, sed etiam possibilitas præceptorum supernaturalium, ut constet ex definitione Tridentini supra relata, & ex nova Constitutione Innocentij X. Ergo non valet talis responsio.

C Tertio, Deus in nova lege quædam imposuit præcepta de novo omnibus hominibus: esset autem valde durum, quòd ad nova obligaret, & vires ad ea adimplenda sufficientes non tribueret: hoc enim esset iniicere de novo laqueos animabus, novas & inevitabiles occasiones peccandi præbendo; cum lex, sine spiritu gratiæ vivificante, sit littera occidens, ut fuscè profequitur Augustinus in libro de spiritu & littera.

D Respondet ultimo Jansenius, duplicem posse dari in homine impotentiam. Unam quæ provenit ex defectu alicujus quod non potest, quantumlibet magna voluntate, hoc est quantumlibet fortiter volendo, suppleri. In his angustiis ille est, qui v. g. amisit breviarium; non potest enim defectu illius, licet ardentè velit, horas canonicas recitare; & talis impotentia, inquit, non adimplentem præcepta excusat, quia ob eam, vel extinguitur præceptum, vel ejus ommissio non imputatur. Altera impotentia est, quæ ex defectu ipsius voluntatis, seu volitionis oritur, quæ si adesset, quanta esse debet, facillimè præceptum impleretur; & hæc impotentia faciendi, nullo modo excusat eum qui non implet quod præcipitur, quia posset implere si vellet. Cum ergo homines in statu naturæ lapsæ, hoc secundo modo sint impotentes ad observanda præcepta supernaturalia, & possent ea implere, si vellet, eorum transgressio, vel ommissio, illis imputatur in culpam.

E Sed contra: Quando dicitur, quòd homo in statu naturæ lapsæ posset implere præcepta, si vellet: vel hoc intelligitur de voluntate inefficaci & conditionata, quæ velleitas appellatur: vel de voluntate absoluta & efficaci, quæ est voluntas simpliciter & propriè dicta: Primum non potest dici, quia voluntas inefficax & conditionata fertur etiam ad impossibilia. Si verò secundum affirmetur, recurrit difficultas principalis argumenti, quia homo in statu naturæ lapsæ, sine auxilio gratiæ, tam est impotens ad habendam volitionem absolutam & efficacem diligendi Deum super omnia, quam ad ipsum actum dilectionis supernaturalis eliciendum. Unde sicut ridiculum esset dicere quòd homo volaret, aut mortuos suscitaret, si vellet: ita non minus videtur absurdum asserere, quòd homo destitutus omni auxilio supernatura-

HH h iij

li, si vellet, diligeret Deum super omnia: ille enim sine auxilio gratiæ, non minus impotens est ad diligendum Deum dilectione supernaturali, quam columba sine alis est impotens ad volandum. Quare Propheta, pennas illas spirituales ad volandum, id est auxilia supernaturalia ad diligendum Deum, ab ipso postulabat, quando dicebat: *Quis dabit mihi pennas sicut columba, & volabo, & requiescam?* Adde quod, in ordine rerum bene composito, potentia ad volitionem præsupponi debet, non verò volitio ad potentiam: prius enim est quod possimus aliquid præstare, quam quod velimus illud efficere, alioquin vellemus impossibilia.

121. Non est etiam omittendum, quod D. Augustinus hanc responsionem in Pelagianis sæpè impugnare videtur, præsertim libro 2. de peccatorum meritis cap. 3. ubi loquens de Pelagianis sic ait: *Acutè sibi videntur dicere (quasi nostrum hoc vultus ignoret) quod si nolimus non peccamus, nec præciperet Deus homini, quod esset humane impossibile voluntati.* Et libro de gestis Pelagij cap. 6. ait: *Posse hominem si velit esse sine peccato &c. & Dei mandata custodire: hanc enim possibilitatem Deus dedit illi, cum adiutorio Dei, & gratia.* Ex quo intelliges, quod quando idem Augustinus aliis in locis dicit, quod homo faceret Dei mandata, si vellet: per *ly si vellet*, non excludit, sed potius includit ipsum auxilium gratiæ, tam sufficientis quod dat possibilitatem volendi & operandi, quam efficacis, quod ipsam determinationem voluntatis ad volendum & operandum inspirat & operatur in nobis.

§. II.

Solvuntur argumenta cujusdam Doctoris Sorbonici.

Contra nostram conclusionem plura objicit Antonius Arnauldus, Doctor Sorbonicus, seu Author opusculi cui titulus est, *Vindicia S. Thomæ*, sect. 3. art. 5. quæ breviter hic referemus, ac refellemus.

122. Arguit primò in hunc modum. Voluntas Dei antecedens de salute omnium hominum, secundum D. Thomam, nihil est aliud quam velleitas quædam, quæ solum naturam humanam secundum generalem rationem naturæ, & ut à Deo ad salutem condita est, respicit: Atqui voluntas per quam Deus hominibus in statu naturæ corruptæ media necessaria ad salutem præparat & confert, & gratias aliquas dare decernit, non est illa voluntas, per quam Deus naturam humanam generaliter in se, & ut est à Deo condita, respicit; sed est voluntas per quam Deus respicit homines in particulari ut sunt in seipsis, secundum conditiones quæ illos circumstant: Ergo Deus per voluntatem antecedentem, nulla hominibus in hoc statu ad salutem media præparat, & nullas eis gratias dare decernit, nihilque penitus circa eorum salutem operatur.

123. Secundo, Per eam solum voluntatem Deus operatur in hominibus quæ ad eorum salutem conducunt, per quam illa simpliciter vult: Atqui Deus per voluntatem antecedentem nihil vult simpliciter eorum quæ ad hominum salutem conducunt; quia Deus ea quæ vult per voluntatem antecedentem, non vult simpliciter, sed solum secundum quid; & circa illa habet solam velleitatem, non verò absolutam voluntatem, ut ait S. Thomas: Ergo Deus per voluntatem antecedentem nihil

A operatur eorum quæ ad hominum salutem conducunt, ac proinde per illam nullam gratiam confert vel præparat.

Confirmatur ex D. Thoma in 1. dist. 47. quæst. 1. art. 2. ubi docet quod operatio non respondet voluntati antecedenti, sed consequenti: Ergo ex D. Thoma, Deus nihil operatur, nisi ex voluntate consequenti, ac proinde per illam tantum, non verò per voluntatem antecedentem, confert auxilia gratiæ.

125. Tertiò, Idem S. Doctor comparat voluntatem Dei antecedentem circa hominum salutem, voluntati judicis, qui simpliciter vult homicidam suspendi, sed secundum quid vellet eum vivere, scilicet inquantum homo est. Sicut ergo judex ex hac voluntate quæ vellet homicidam vivere, nulla ei media præparat, quibus capitis pœnam evadere possit; ita Deus ex voluntate quæ vult omnes homines salvari, inquantum ex parte sua dedit eis naturam ad beatitudinem ordinatam, nulla eis media præparat; nullasque gratias decernit, quibus salutem consequi possint.

Denique, Illa voluntas antecedens completur non solum adultos, sed etiam parvulos in utero materno sine baptismo decedentes: Sed pro illis nulla dantur media vel remedia ad salutem sufficientia, cum baptismus qui in nova lege est unicum medium institutum à Christo pro salute parvulorum, non possit illis applicari; quia in tali statu non possunt subijci operationi Ministrorum Ecclesiæ, ut supra cum D. Thoma annotavimus: Ergo per voluntatem antecedentem non dantur omnibus media, seu auxilia, ad salutem sufficientia.

127. Ad primum respondeo negando Majorem: quando enim D. Thomas docet quod voluntas antecedens est illa quæ respicit naturam humanam, secundum rationem generalem naturæ, non intendit quod respiciat illam ut sic, & ut præcisam ab omnibus singularibus, ut olim concipiebatur à Platone; quia natura humana, sub tali statu & præcisione, nullum actum divinæ voluntatis terminare potest: ut sic enim præcisam, est in statu meræ possibilitatis: Deus autem merè possibilis non vult, nec amat, etiam per amorem simplicis complacentiæ, ut supra ostendimus. Voluntas ergo antecedens dicitur respicere naturam humanam secundum se, & secundum rationem generalem naturæ, quatenus respicit omnes homines in individuo, & in particulari, ut conveniunt & communicant in eadem natura ad salutem condita, & ad finem supernaturalem elevata: unde cum talis elevatio sine auxilijs sufficientibus subsistere nequeat (ut supra ostendimus) per voluntatem antecedentem Deus præparat omnibus hominibus auxilia ad salutem sufficientia.

128. Ad secundum, concessa Majori, distingo Minorem: Per voluntatem antecedentem, Deus nihil vult simpliciter eorum quæ ad hominum salutem conducunt, efficaciter; concedo: ineffaciter, nego. Similiter distingo Consequens: Ergo per voluntatem antecedentem nihil operatur eorum quæ ad hominum salutem conducunt efficaciter, concedo: ineffaciter, nego. Itaque licet media ad salutem efficaciter conducentia, Deus velit & præparet per voluntatem consequentem, & per prædestinationem, quæ est specialis providentia ordinis supernaturalis, & definitur ab Augustino, *preparatio beneficiorum quibus certissimè liberantur quicumque liberantur*: media tamen & auxilia, quibus homo sufficienter ad vitam æternam pro-

mōvetur & ordinatur, ad voluntatem Dei antecedentem referuntur, & ad generalem providentiam ordinis supernaturalis, per quam natura humana ad finem supernaturalem est ordinata & elevata; ut enim inquit S. Doctor supra relatus: *Hujus voluntatis effectus est ipse ordo in finem salutis, & promotio in fidem, omnibus communiter propofita, tam naturalia, quam gratuita.*

129. Ad id quod additur, nempe quod Deus ea quæ vult per voluntatem antecedentem, non vult simpliciter, sed secundum quid &c. Respondetur hoc non esse verum universaliter de omni volitō per voluntatem antecedentem, sed solum de principali volitō; id est de æterna salute, & mediis ad illam efficaciter conducentibus; hæc enim per voluntatem antecedentem, Deus non vult simpliciter, sed tantum secundum quid: auxilia tamen sufficientia, quæ sunt volitum minus principale, & quæ ad salutem efficaciter non conducunt, Deus vult simpliciter & absolute per voluntatem antecedentem. Unde patet responsio ad confirmationem: Respondetur enim, quod quando D. Thomas docet quod operatio non correspondet voluntati antecedenti, sed consequenti, loquitur de operatione & effectu principali, non autem de operatione & effectu minus principali, qualis est præparatio auxiliorum sufficientium. Quare voluntas illa antecedens, in statu naturæ lapsæ non est omnino otiosa & sterilis; nec simplex complacentia de salute hominum (qualem Scotus, & alij fingunt in Deo circa merè possibilis) per illam enim Deus omnibus proposuit salutis præcepta, consilia, & remedia; & omnes homines in finem supernaturalem ordinavit, ut docet S. Doctor supra relatus. Et per illam salus omnium hominum, etiam reprobōrum, fit saltem incompletè & initiativè futura, ut supra declaravimus. Unde falsum est, & à principiis D. Thomæ penitus alienum, quod dicit ille Doctor, nempe per voluntatem antecedentem, *Deum nihil penitus circa hominum salutem operari.*

130. Ad tertium in primis dico illud argumentum posse in illum Authorem retorqueri. Nam D. Thomas etiam comparat voluntatem illam antecedentem voluntati mercatoris, qui imminente rempessate vult salvare merces &c. Sed mercator non potest dici habere voluntatem veram & sinceram salvandi merces, nisi, quantum est de se, omnem diligentiam sufficientem adhibeat ad illas conservandas, ut supra arguebamus: Ergo nec Deus poterit dici habere veram & sinceram voluntatem salvandi omnes homines, si illis de medijs & auxilijs salutem sufficientibus non provideat, & si per talem voluntatem ea non præparet.

131. Secundò respondeo exemplum de judice quod adducit S. Doctor, non tenere quantum ad omnia, sed solum quantum ad aliquid. Paritas stat in hoc, quod sicut judex vult homicidam vivere, in quantum homo est, ita etiam Deus vult omnes homines salvare, quatenus conveniunt & communicant in eadem natura in finem supernaturalem ordinata. Disparitas verò consistit in eo quod judex non est provisor generalis, sicut Deus; ac proinde licet judex ex voluntate quæ vult homicidam vivere, in quantum homo est, nulla ei media præparet quibus capitis pœnam evadere possit; Deus tamen, ut generalis provisor, per voluntatem antecedentem quæ vult omnes homines salvos fieri, debet eis aliqua media ad salutem sufficientiam præparare.

132. Ad ultimum, concessa Majori, distingo Mi-

A norem. Illis nulla dantur media ad salutem sufficientiam: si ly dare accipiatur ut est correlativum ad recipere, concedo Minorem. Si ly dare idem significet ac offerre, vel præparare, nego Minorem, & Consequentiam. Itaque licet parvulis in utero materno decedentibus, per voluntatem antecedentem non provideatur baptismus ut eis applicatus, vel ut aliqua diligentia humanâ applicabilis, eis tamen provideatur, ut pro illis, quantum est ex parte Dei, institutus, eisque oblati, vel præparatus, & per merita Christi quoad sufficientiam obtentus. Unde quamvis detur quod ex vi voluntatis antecedentis, omnibus non conferantur, nec applicentur auxilia ad salutem sufficientiam, semper tamen stat, omnibus absque ullius exceptione, illa per talem voluntatem offerri, vel præparari. An verò intrinsicè in omnibus recipiantur, in Tractatu de prædestinatione discutemus & resolvemus.

§. III.

Alia ejusdem Doctoris argumenta proponuntur & solvuntur.

C Contra auxilium sufficiens, ab efficaci distinctum, & ab eo separabile (quale admittit Schola Thomistica) plura alia proponit idem Doctor Sorbonicus argumenta in alio libro Gallico idiomate conscripto, quem *Constitutionis Innocentij X. defensionem* appellat: quamvis in alijs opusculis postea ab ipso editis, auxilium sufficiens, quale à nostris docetur, admittere non recuset: ut videri potest in libro cui titulus est, *Vindicia S. Thomæ*, paginâ 88. Et in alio opusculo de vera S. Thomæ de gratia sufficiente & efficaci doctrina art. 17.

Objicit ergo primò: S. Thomas nusquam agnovit nisi duplex auxilium gratiæ, unum quod vocat, *habituaie donum*, & aliud quod *auxilium Dei moventis* appellat, ut constat ex prima secundæ qu. 109. art. 2. 3. 4. 6. 9. & 10. Sed gratia sufficiens non comprehenditur sub habituali dono, cum illa sit aliquod auxilium actuale & transiens; nec etiam sub auxilio Dei moventis, cum tale auxilium sit ipsa gratia efficax, & physicè prædeterminans quam admittunt Thomistæ: Ergo D. Thomas in statu naturæ lapsæ, nullum agnovit auxilium sufficiens ab efficaci distinctum, & ab eo separabile.

134. Secundò contendit idem Author, tale auxilium sufficiens antiquioribus Thomistis fuisse prorsus incognitum, & ab Alvarez, aliisque recentioribus Thomistis excogitatum, ad salvandam possibilitatem præceptorum supernaturalium, & inexcusabilitatem Peccatorum.

135. Tertio dicit auxilium illud quod à Thomistis recentioribus admittitur, non esse, nec debere appellari sufficiens. Nomine enim medijs seu auxilijs sufficientis, apud omnes communiter intelligitur illud quod se solo sufficit, & præter quod nihil ultra requiritur ad agendum: Sed in sententia Thomistarum, præter auxilium illud quod vocant sufficientis, aliud requiritur, per quod potentia applicetur ad agendum, & reducatur de actu primo ad secundum: Ergo illud non debet censeri, nec appellari sufficiens.

136. Quarto probat varijs Scripturæ, Conciliorum, & SS. Patrum testimonijs, potentiam proximam ad agendum, & ad efficiendos actus supernaturales, esse à gratia efficaci; ac proinde ad hanc non requiri auxilium sufficiens. Præcipua testimonia

quæ adducit sunt hæc: *Nemo potest venire ad me, nisi Pater qui misit me traxerit eum*, Ioan. 22. *Nemo potest venire ad me, nisi datum ei fuerit à Patre*, Ioan. 6. quibus in locis verbum illud *traxerit, & datum fuerit*, denotat gratiam efficacem, sine qua nemo potest venire ad Patrem, nec consequenter elicere actus Fidei, Spei, & Charitatis, per quos ad Deum accedimus. Idem probat ex definitionibus Conciliorum: dicitur enim in Concilio generali Affricano sub Zozimo Papa, cui 216. Episcopi interfuerunt: *Gratiâ Dei per Iesum Christum nos per singulos actus adiuvari: ita ut sine illa, nihil vera sanctæque pietatis habere, cogitare, agere, dicere valeamus*. Et in Concilio Arausicano 2. dicitur: *Dei adiutorium, etiam renatis & Sanctis, semper esse implorandum, ut ad bonum finem pervenire, & in bono possint opere perseverare*. Item Augustinus in libro de gestis Pelagij ait: *Sine gratia Dei nemo rectè vivit, sine gratia Dei id ad quod adjuvat fieri non potest*. Et de peccatorum meritis libro 2. cap. 4. *Deprecamur adiutorium dicentes, ne nos inferas in tentationem, ut in eo possimus vincere, ne abstrahamur illecti: oramus ut peccatorum tentationem vincere possimus*. Et in libro de perfectione iustitiæ cap. 1. *Oret gemitu voluntatis, ut impetret donum facultatis*. Denique S. Thomas 1. 2. qu. 109. frequenter repetit, quod homo nihil potest agere, nisi à Deo moveatur.

137. Quinto arguit ex definitione necessarij, quam profert idem S. Doctor variis in locis, in quibus docet necessarij dici illud sine quo finis haberi non potest: unde cum gratia efficax, secundum Thomistas, sit necessaria ad hoc ut homo observet præcepta supernaturalia, & convertatur; ex hoc concludit, sine illa hominem non posse converti, nec observare præcepta. Sicut (inquit) quia navis est necessaria ad navigandum, alimenta ad conservandam vitam, colores & penicillus ad pingendum: nemo dicit hominem posse navigare sine navi, posse conservare vitam sine alimentis, & posse pingere sine coloribus & penicillo.

138. Sexto idem probat argumento ad hominem, contra recentiores Thomistas, qui docent idem auxilium quod est purè sufficiens comparatione unius effectus, simul esse efficax respectu alterius minus perfecti. Et quod auxilium sufficiens, simul complet & elevat potentiam in actu primo in ordine ad actus perfectos, & eam applicat ad actus imperfectos, qui voluntatem disponunt & præparant ad perfectiores. Si enim (inquit) gratia sufficiens possit hæc duo præstare, complere scilicet potentiam in actu primo, in ordine ad actum perfectum, & eam applicare ad imperfectum: cur etiam hæc duo munia non poterit obire gratia efficax, quæ est multò perfectior ac præstantior sufficiente; & complere seu elevare potentias animæ, easque simul applicare ad actus perfectos?

139. Denique idem Doctor in eodem libro, contra recentiores Thomistas sic discurret. Idcirco illi admittunt auxilium sufficiens ab efficaci distinctum, ut potentia animæ eleventur & compleantur in actu primo, ad actus supernaturales

A eliciendos, quia (inquiunt) omnis actus secundus debet supponere primum completum: Sed hæc ratio quæ est præcipuum Thomistarum fundamentum, cum illorum principiis coherere non potest: Ergo præcipuum illorum fundamentum corrumpit. Minore probat, quia juxta principia Thomistarum, auxilium sufficiens est aliqua motio, prædeterminatio, & applicatio ad actus imperfectos; & tamen illud non supponit potentiam completam, & elevatam ad ordinem supernaturalem, per aliud auxilium, sed illam primò elevat & complet; alioquin daretur processus in infinitum, ut consideranti patebit: Ergo non semper requiritur, quod actus secundus supponat actum primum completum, & sic corrumpit præcipuum nostræ sententiæ fundamentum.

B Hæc sunt præcipua huius Doctoris argumenta, quibus evidenter se demonstrare putat, nullum in statu naturæ lapsæ dari auxilium sufficiens ab efficaci distinctum, per voluntatem Dei antecedentem præparatum. Hæc tamen ex principiis doctrinæ Thomisticæ benè intellectis, facile dilui possunt. Unde

Ad primum respondeo primò, D. Thomam 140. clarè admisisse & agnovisse gratiam illam quam Thomistæ sufficientem vocant, licet eo nomine eam non appellaverit. Nam 1. 2. qu. 112. art. 2. ad 1. sic ait: *Contingit autem quandoque quod Deus movet hominem ad aliquod bonum, non tamen perfectum, & talis præparatio præcedit gratiam. Sed quandoque statim perfectè movet ipsum ad bonum, & subito gratiam homo accipit: secundum illud Ioan. 6. Omnis qui audit à Patre & didicit, venit ad me*. Quibus verbis manifestè agnoscit S. Doctor, in statu naturæ lapsæ gratiam quandam moventem, & applicantem ad actus imperfectos, & præparantem ad perfectiores: hanc autem gratiam, Thomistæ sufficientem appellant, ut constabit ex infra dicendis: Ergo quidquid sit de nomine, & de modo loquendi (de quo parùm curandum est, quia ut inquit Augustinus contra Cresconium lib. 1. cap. 13. *Cum res ipsa intelligitur, minus laborandum est, quid eam hominibus vocare placuerit*) dubitari non potest, S. Thomam admisisse in statu naturæ lapsæ, eandem gratiam quam ejus Discipuli docent, & sufficientem appellant.

Respondeo secundò, quod licet daretur, S. Thomam non fecisse expressam mentionem auxilij sufficientis; illud tamen ex principiis doctrinæ suæ, satis evidenter colligi. Primò quia S. Doctor, locis suprâ relatis, agnoscit in Deo voluntatem antecedentem salvandi omnes homines, quam dicit esse voluntatem beneplaciti, & non tantum signi, & docet quod *ejus effectus est ordo in finem salutis, & promotio in illum, tam naturalia quam gratuita*: Ordo autem in finem salutis, cum sit supernaturalis, stare non potest sine medijs & auxilijs supernaturalibus, ut suprâ ostendimus: Ergo &c.

Secundò, D. Thomas in 1. ad Thesalon. cap. 5. lect. 2. ait: *Quod aliquis dicitur extinguere Spiritum Sanctum in se, vel in alio, cum alius aliquid boni ex fervore Spiritus Sancti vult facere, vel etiam cum aliquis bonus motus in ipso surgit, & ipse impedit: Actorem 7. vos semper Spiritui sancto resistitis*. Quibus verbis apertè agnoscit S. Doctor, in statu naturæ lapsæ, gratiam aliquam interiorem moventem, cui aliquando resistitur: Sed hæc non potest esse alia, quàm gratia sufficiens, quia auxilio efficaci, secundum principia D. Thomæ,

D. Thomæ, nunquam de facto restituitur, ut constabit ex dicendis disp. sequenti: Ergo S. Thomas, auxilium aliquid sufficiens ab efficaci distinctum, in statu naturæ lapsæ agnovit.

143. Tertiò, Idem S. Doctor, præcipuum fundamentum, quò Janfenius & alij Recentiores ducuntur ad negandum in statu naturæ lapsæ tale auxilium, manifestè convellit: Ergo illi longissimè à S. Thoma distant. Consequentia patet, Antecedens probatur. Præcipuum fundamentum Janfenij, & aliorum Recentiorum, petitur ex distinctione duplicis statûs naturæ integræ & naturæ lapsæ: in quorum primo docent Adamo fuisse collatum auxilium tantùm sufficiens, subditum ejus voluntati, quantum ad efficaciam & usum: in secundo vero fatentur hominem lapsum indigere gratiâ efficaci, quæ voluntati plenè dominetur, ipsamque moveat & applicet ad agendum. Sed D. Thomas hoc fundamentum apertissimè destruit, & necessitatem auxilij efficaci in utroque statu agnoscit: Ergo præcipuum Adversariorum fundamentum evertit. Major patet, Minor probatur. Nam D. Thomas 1. 2. quæst. 109. art. 2. in corp. & in resp. ad 1. docet necessitatem auxilij Dei moventis (quod, ut fatetur Janfenius, efficax est) peti ex triplici capite, scilicet ex infirmitate & corruptione naturæ, ex elevatione objecti & actûs supernaturalis supra potentias animæ, & ex generali subordinatione ad primum motorem. *Homo (inquit) auxilio Dei moventis indiget in statu naturæ integræ, quantum ad unum: scilicet ad operandum, & volendum bonum supernaturale, sed in statu naturæ corruptæ, quantum ad duo: scilicet ut sanetur, & ulterius ut bonum supernaturalis virtutis operetur, quod est meritorium. Uterius autem in utroque statu indiget homo auxilio divino, ut ab ipso moveatur ad bene agendum.* Et in responsi. ad 1. dicit quòd mens hominis, etiam sani, non ita habet dominium sui actûs, quin indigeat moveri à Deo. Et art. præcedenti in corp. *Quantumcumque (inquit) natura aliqua corporalis vel spiritualis ponatur perfecta, non potest in suum actum prodire, nisi moveatur à Deo.* Quibus locis apertissimè docet S. Doctor, hominem in utroque statu integritatis & innocentie, indigere auxilio Dei moventis ad operandum & volendum bonum supernaturale: Sed tale auxilium, ut fatentur Adversarij, efficax est, & prædeterminans voluntatem: Ergo juxta principia S. Thomæ, homo in utroque statu indiget auxilio efficaci & prædeterminante, & ita præcipuum illorum fundamentum corrui.

144. Confirmatur primò: D. Thomas ibidem docet necessitatem gratiæ moventis, in utroque statu naturæ, integræ & corruptæ, peti ex generali subordinatione ad primum motorem, ait enim: *Uterius autem in utroque statu indiget homo auxilio divino, ut ab ipso moveatur ad bene agendum.* Et art. 9. sequenti: *Homo (inquit) indiget auxilio gratiæ ut à Deo moveatur ad rectè agendum, & hoc propter duo. Primò quidem ratione generali, propter hoc quod, sicut supra dictum est, nullares creata potest in quemcumque actum prodire, nisi virtute motionis divina. Secundo ratione speciali, propter conditionem statûs humana natura, que quidem licet per gratiam sanetur quantum ad mentem, remanet tamen in ea corruptio & infectio quantum ad carnem &c.* Sed hoc fundamentum expressè negat Janfenius Tomo 3. lib. 8. cap. 2. ubi sic de Thomistis loquitur. *Ab illis physica prædeterminatio statuitur omnibus*
Tom. I.

A. *agentibus, ex vi cause secundæ, que essentialiter, iam in operari, quam in esse suo, subordinatur primæ: à qua ad agendum primo veri debet. Christi adjutorium nequaquam, sed læsæ voluntati propter solum vulnus quod ei inflixit peccantis voluntatis audacia, necessarium est.* Ergo doctrina Janfenij directè pugnat cum doctrina D. Thomæ.

145. Confirmatur secundo argumento ad hominem, desumpto ex principiis à Doctore illo Sorbonico, in opusculo quod inscribit: *Vera sancti Thomæ De gratia sufficienti & efficaci doctrina, statuta.* Nam ibidem docet & multipliciter probat, D. Thomam quæst. illâ 109. supra citatâ, cujus omnes ferè articulos percurrit, nullam aliam gratiam agnovisse, præter sanctificantem, quam vocat *habituale donum*; & efficacem, seu prædeterminatam, quam *auxilium Dei moventis* appellat: Ergo quando idem S. Doctor ibidem art. 2. in responsi. ad 1. asserit quòd *mens hominis etiam sani indiget moveri à Deo*: intendit docere hominem sanum, seu in statu innocentie & integritatis constitutum, indigere auxilio efficaci, & physicè prædeterminante: & sic corrui præcipuum hujus Doctoris fundamentum, quo movetur cum Janfenio, ad negandum dari in statu naturæ lapsæ auxilium sufficiens ab efficaci distinctum.

146. Confirmatur & urgetur amplius. Quando D. Thomas dicit, quòd *in utroque statu indiget homo auxilio divino, ut ab ipso moveatur*: vel per auxilium illud movens, intelligit auxilium sufficiens, vel auxilium efficax, vel utrumque sub nomine auxilij moventis comprehendit: Quidquid respondeatur, habeo intentum. Si enim primum dicatur, habetur D. Thomam non solum in statu innocentie, sed etiam in statu naturæ lapsæ, agnoscere auxilium sufficiens ab efficaci distinctum. Si secundum: Ergo D. Thomas in utroque statu admittit necessitatem auxilij efficaci ad operandum, & ita corrui præcipuum Adversariorum fundamentum. Si tertium: Ergo non rectè inferit Doctor ille Sorbonicus, in toto illo opusculo, quod inscripsit, *Vera D. Thomæ de gratia sufficienti & efficaci doctrina.* D. Thomam nullum in statu naturæ lapsæ admisisse auxilium sufficiens, ex eo quòd non nisi duplex auxiliû gratiæ agnoscit: unum quod vocat *habituale donum*; & aliud quod *auxilium Dei moventis* appellat: liquidè, juxta hanc responsionem, sub nomine auxilij moventis, utrumque auxiliû, tam sufficiens, quàm efficax, S. Doctor comprehendit. Unde

147. Ad primum argumentum respondeo, concessa Majori, negando Minorem: nam sub nomine *auxilij Dei moventis*, utrumque auxilium, tam sufficiens, quàm efficax continetur; quia utrumque consistit in quadam motione supernaturali, applicante potentias animæ ad actus supernaturales: cum hoc tamen discrimine, quòd auxilium sufficiens movet tantùm, & applicat ad actus imperfectos, qui animam disponunt & præparant ad perfectiores: auxilium verò efficax movet & applicat ad actus perfectos contritionis & charitatis, qui animam ultimò præparant & disponunt ad gratiam sanctificantem, quæ est ultima & perfectissima forma ordinis supernaturalis. Unde communiter docent Thomistæ cum Alvarez libro 3. de auxiliis disp. 80. auxilium omne quod respectu unius actûs est sufficiens, esse simul etiam efficax in ordine ad alium, ad quem efficiendum, per absolutum divinæ providentiæ decretum ordinatur: ita ut simpliciter sit sufficiens, efficax autem secundum quid.

148. Ad secundum respondeo, non solum recentiores Thomistas, sed etiam antiquiores, agnovisse in statu naturæ lapsæ auxilium sufficiens ab efficaci distinctum, & ab eo separabile. Cajetanus enim super Epistolas Pauli, exponens hæc verba Apostoli 1. ad Corint. 10. *Fidelis est Deus, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione proventum, ut possitis sustinere.* subjungit: *Dixit Apostolus, ut possitis sustinere, & non dixit, ut sufferatis: sat enim est fidelitati divina, ut tribuat posse sustinere. Velle autem sufferre, & ipsum sufferre, alterius gratiæ est, quæ electis confertur, & non est omnibus communis.* Quibus verbis utrumque auxilium sufficiens & efficax ita clarè expreffit doctissimus ille Cardinalis, ut à solis cæcis videri non possit. Ibi enim distinguit duplicem gratiam: unam specialem, aliam communem; unam quæ datur omnibus, aliam quæ datur præcipuè electis: unam quæ dat posse sufferre tentationes, alteram quæ dat ut actu illas sustineamus.
149. Idem auxilium sufficiens ab efficaci distinctum docet Ferrariensis Caietano contemporaneus 3. contra Gentes cap. 159. ubi hæc scribit: *Cum duplex sit auxilium Dei quo ad beatitudinis consecutionem indigemus, scilicet habitualis gratia, & divina motio, tam intrinsecè quàm extrinsecè facta, quæ ad bonum dirigimur. & ad gratiæ preparationem excitamur: primum auxilium Deus non omnibus dat absolute loquendo postquam peccaverunt, sed bene omnibus se ad ipsum preparantibus ex divina motione concedit. Secundum autem auxilium omnibus impendit, & nulli quantum ad hoc est absens Deus, cum nullus sit qui ab eo non moveatur ad bonum, & ad gratiæ preparationem, juxta illud Apocalyp. 3. Ego sto ad ostium, & pulso.*
150. Item Dominicus Soto, qui Concilio Tridentino interfuit, & multis annis ante Alvarem scripsit, in 4. dist. 14. qu. 1. art. 10. dicit, *Nunquam per Deum stat. quominus quicumque peccator reconciliari cum ipso valeat: nemini enim auxilium speciale denegat, quod ad reconciliationem sufficit.*
151. Idem auxilium sufficiens ab efficaci distinctum clarè docet Medina 1. 2. quæst. 109. art. 10. ubi sic habet: *Scio quod Deus geminum donum suæ gratiæ conferre solet peccatoribus. Alterum quo possunt respicere, & salvari: & hoc donum omnibus hominibus confert, de quo dicitur, Ecce sto ad ostium, & pulso. Alterum est auxilium efficax, quo homo efficaciter convertitur & salvatur: & hoc universis hominibus qui peccant non confert: nam certè si conferret auxilium efficax, converterentur, efficaci enim Dei motioni nemo resistere potest. Idem sentiunt Navarrete 1. p. quæst. 19. art. 8. Bannez ibidem quæst. 23. art. 3. Iedefina de auxiliis quæst. unica art. 16. & alij communiter.*
152. Ad tertium nego Majorem, ad cujus probationem dicendum est, quod licet apud Grammaticos, nomine auxilij sufficientis, intelligatur illud quod omnibus modis sufficit, & præter quod ad operandum nihil ultra requiritur; apud Theologos tamen & viros doctos, nomine auxilij sufficientis, intelligitur id quod dat potentia totum complementum, & totam virtutem, seu sufficientiam ex parte actus primi, & principij habitualis ad operandum requisitam: quamvis non det actualitatem, seu complementum se tenens ex parte actus secundi, & constituens voluntatem in ratione principij actualis suarum operationum. Unde licet detur, auxilium quod admittunt Thomistæ in statu naturæ lapsæ, & quod sufficiens appellant, non esse sufficiens Grammaticaliter, erit tamen
- A sufficiens Theologicè. Et hoc duplici titulo: primo quia sufficienter excitat voluntatem ad volendum & operandum bonum supernaturale. Secundo, quia dat illi totam sufficientiam, & totum complementum se tenens ex parte actus primi, & potentia antecedentis (ut suppono ex Tractatu de auxiliis) quamvis non tribuat illi actualitatem, motionem, & applicationem, per quam constituitur in ratione principij actualis suarum operationum, & sit potens ad operandum, non solum potentia antecedenti, ab actu secundo separabili, sed etiam potentia consequenti, cum operatione indissolubiliter conjuncta, & copulata.
- B Hæc responsio declarari & illustrari potest duplici exemplo aptissimo. Primum sumitur ex sententia plurium Theologorum, qui docent gratiam habituales in Adamo & in Iustis habuisse vel habere rationem auxilij sufficientis ad actus supernaturales eliciendos. Et in hoc sensu Doctorum cum quo disputamus, intelligit & interpretatur, cum Conrado & Sylvio, D. Thomam, cum ait 1. 2. qu. 106. art. 1. ad 2. quod *lex nova, quantum est de se, auxilium sufficiens dat ad non peccandum:* nomine enim auxilij sufficientis, dicit S. Doctorem non aliam gratiam intellexisse, quàm habituales & justificantes, quæ in nova lege in iustis habet rationem auxilij sufficientis ad observanda præcepta supernaturalia: Atqui certum est, juxta principia D. Thomæ, solam gratiam justificantem non sufficere in iustis, nec in primis parentibus in statu innocentie, ad actus supernaturales eliciendos, sed præter illam requiri aliam gratiam actualem & moventem, quæ habitus supernaturales & infusi applicentur ad agendum, & reducuntur in actum: Ergo non requiritur ad rationem & denominationem auxilij sufficientis, Theologicè sumpti, quod tribuat omnia ad agendum prærequisita, prioritate naturæ & causalitatis, & quod se solo ita sufficiat ad operandum, ut non indigeat alio auxilio movente, & applicante ad agendum. Major & Consequentia patent. Minor autem probatur expressis testimoniis D. Thomæ qui 1. 2. qu. 109. art. 9. quærit, *Utrum ille qui jam consecutus est gratiam, per seipsum possit operari bonum, & vitare peccatum absque auxilio gratiæ?* Et respondet quod homo ad rectè vivendum dupliciter auxilio Dei indiget. Uno quidem modo, quantum ad aliquod habituale donum, per quod natura humana corrupta sanetur, & etiam sanata elevetur ad operanda opera meritoria vite eterne, quæ excedunt proportionem naturæ. Alio modo indiget homo auxilio gratiæ, ut à Deo moveatur ad agendum. Quantum igitur ad primum auxilij modum, homo in gratia existens non indiget alio auxilio gratiæ, quasi aliquo alio habitu infuso. Et hoc propter duo. Primum quidem ratione generali, propter hoc quod nulla res creata potest in quemcunque actum prodire, nisi virtute motionis divine. Secundo ratione speciali, propter conditionem status naturæ humane, quæ quidem licet per gratiam sanetur, quantum ad mentem, remanet tamen in ea corruptio & infectio, quantum ad carnem, per quam servit legi peccati, ut dicitur ad Romanos 7. Et in responsione ad 1. dicit: *Etiã in statu gloriæ, quando gratia erit omnino perfecta, homo divino auxilio indigebit.* Idem docet de primis parentibus in statu innocentie, locis supra à nobis relatis, in quibus asserit, quod *Homo in utroque statu (naturæ scilicet integræ & corruptæ) indiget auxilio divino, ut ab ipso moveatur.* Et quod mens hominis, etiam sancti, non ita habet

dominium sui actus, quin indigeat moveri à Deo.

Eadem veritas alio exemplo illustrari potest: Deus enim ratione sua omnipotentia est perfectissimè, completissimè, & sufficientissimè potens ad creandos v. g. alios mundos: quis hoc neget? Et tamen certum est, quòd hæc potentia non potest prodire in actum, & alios mundos de facto creare, defectu decreti eam applicantis, quòd Deus non potest habere de novo, alioquin intrinsecè mutaretur, ut supra ostensum est. Similiter etiam, cum homo ratione auxilij sufficientis habeat totum complementum potentia, quamvis careat divinà motione & applicatione, per quam talis potentia ad actum reducat, debet tamen censei completè potens in actu primo ad operandum, & eliciendos actus supernaturales. Unde sicut D. Thomas quat. 3. de potentia art. 1. ad 1. docet quòd quando dicitur, Deum non posse facere nisi quòd præcivit, & decrevit, distingui solet de potentia antecedente, & consequente: vel si ly *non potest* referatur ad actum, conceditur, si verò referatur ad potentiam, negatur. Ita similiter, quando dicitur quòd ille qui caret auxilio efficaci, non potest operari, non potest converti, non potest adimplere præcepta, distinguendum est: potentia antecedenti, negandum. Potentia consequenti, concedendum. Vel si ly *non potest* referatur ad actum, verum est. Si referatur ad potentiam, falsum.

155.

Ex hoc patet responsio ad quartum, desumptum ex variis auctoritatibus Scripturæ, Conciliorum, & SS. Patrum. Respondetur enim, quòd quando Scriptura, Concilia, & SS. Patres docent hominem sine gratia non posse venire ad Christum, non posse credere, non posse converti &c. Si in eis locis sit sermo de gratia efficaci, hæc intelligenda sunt de potentia consequente & infallibilitatis, non autem de potentia antecedente & purè possibilitatis. Et ita satis clarè se explicat Augustinus de natura & gratia cap. 42. ubi dicit: *Sanata & adiuta hominis voluntate, possibilitas ipsa simul cum effectu in Sanctis provenit*: quibus verbis docet, possibilitatem cum effectu conjunctam, quæ est potentia consequens & infallibilitatis, esse à gratia efficaci: non tamen negat, possibilitatem antecedentem, & ab actu separabilem, esse à gratia sufficiente.

Eadem explicatio apertè colligitur ex D. Thoma locis ab Adversario citatis, ubi dicit quòd *nulla res creata potest in actum prodire, nisi virtute divina motionis*: hæc enim propositio sumpta in hac universalitate, & intellecta de omnibus causis secundis, etiam naturalibus, non potest esse vera, nisi explicetur & intelligatur de potentia consequente; nam certum est causas naturales, independèter à divina motione, habere potentiam antecedentem ad operandum, ratione virtutis naturalis quam à Deo in prima productione receperunt, & indigere solum ejus motione & applicatione, ut talis virtus de actu primo ad secundum reducat.

156.

Ad quintum quòd sumitur ex definitione necessarii à D. Thoma adducta, dicendum est, illam esse legitimam, sed cum grano salis intelligendam. Quando enim dicitur, quòd necessarium est illud sine quo finis haberi non potest, hoc debet intelligi, abstrahendo à potentia antecedenti & consequenti, ita ut si aliquid sit necessarium ex parte potentia & actus primi, finis sine illo haberi non possit, etiam potentia antecedente. Si verò illud sit tantum necessarium ex parte actus secundi, vel ut reductivum de actu primo ad secundum, finis

Tom. I.

A sine illo haberi non possit, potentia consequente & infallibiliter cum actu conjuncta. Et ita cum gratia sufficiens se teneat ex parte actus primi, tanquam ejus complementum, & ut virtus elevativa potentia, sine illa homo non potest converti, nec observare præcepta supernaturalia, potentia antecedenti. E contra verò, cum gratia efficax se teneat solum ex parte actus secundi, vel potius sit aliquis nexus intermedius, conjungens indissolubiliter actum primum cum secundo, ut docent Thomistæ in Tractatu de auxiliis, ille qui caret auxilio efficaci, non potest converti, nec observare præcepta supernaturalia, potentia consequenti, & indissolubiliter conjuncta cum actu. Unde patet disparitas ad exempla de navi, de penicillo, de alimentis, quæ profert ille Doctor, & sæpe repetit & inculcat: hæc enim sunt necessaria ad navigandum, ad pingendum, ad conservandam vitam, ex parte ipsius potentia, & actus primi; & ideo absolute & simpliciter verum est dicere, quòd homo non potest navigare sine navi, pingere sine penicillo, & coloribus, nec conservare vitam sine alimentis. Gratia autem efficax non est necessaria ad operandum, ex parte actus primi, tanquam complementum potentia, sed tantum ex parte actus secundi, & tanquam ejus applicatio. Unde qui eam caret, non potest dici simpliciter impotens ad operandum (sicut qui caret navi & penicillo, censetur simpliciter impotens ad navigandum & pingendum) sed solum secundum quid, & cum addito: potentia scilicet consequente, & applicata ad actum, sive cum actu indissolubiliter conjuncta.

C Ad sextum respondeo quòd licet auxilium sufficiens possit simul complere potentiam ad actus perfectos, & eam applicare ad imperfectos, ut Thomistæ docent in Tractatu de Auxiliis: auxilium tamen efficax non potest utrumque præstare, & duo illa munia simul obire. Ratio discriminis est, quia cum auxilium sufficiens sit prima forma ordinis supernaturalis (prima inquam ordine generationis, non perfectionis) ac proinde nullam in tali ordine præsupponat, debet primò elevare potentias animæ, easque complere in actu primo ad actus supernaturales eliciendos; & cum aliunde sit quædam motio & prædeterminatio, debet illas applicare ad aliquos actus, saltem imperfectos. Auxilium verò efficax est secunda forma ordinis supernaturalis, & quidam nexus indissolubiliter conjungens potentiam cum actu: unde præsupponere debet potentiam jam elevatam & completam in actu primo per auxilium sufficiens, eamque solum applicare ad agendum, sive reducere de actu primo ad secundum.

157.

D Ex quo patet responsio ad ultimum, concessa enim Majori, neganda est Minor. Ad cujus probationem dicendum est, quòd licet auxilium sufficiens sit quædam motio & prædeterminatio ad imperfectè volendum, & eliciendos actus imperfectos, qui præparant & disponunt ad perfectiores, nihilominus quia est prima forma ordinis supernaturalis, non debet præsupponere potentiam prius completam & elevatam ad ordinem supernaturalem, sed debet eam primò complere & elevare. Sicut videmus in naturalibus, quòd prima dispositio aliam non præsupponit in materia, sed eam primò præparat ac disponit, aliàs daretur processus in infinitum. Auxilium verò efficax est secunda forma ordinis supernaturalis, ac proinde non debet primò complere potentiam, & elevare ad illum ordinem; sed potius de-

158.

Ii ij

bet eam præsupponere completam & elevatam per aliam formam priorem, scilicet per auxilium sufficiens, eamque solum ad actus perfectos movere, & applicare.

DISPUTATIO V.

DISPUTATIO V.

De efficacia voluntatis Dei.

Celebris est hæc disputatio, ex illa enim pendet resolutio plurium difficultatum & controversiarum, quæ inter Thomistas & Recentiores his temporibus agitantur. Unde hæc materia accuratè pertractanda est, & veluti ad pondus Sanctuarij ponderanda: id est ad normam Scripturæ, doctrinæ SS. Patrum, & rationum Theologicarum, diligenter examinanda.

ARTICVLVS I.

An circa nostros actus liberos, Deus habeat decretum de se efficax, vel purè indifferens, ac expectans determinationem à libero arbitrio?

§. I.

Quibusdam præmissis, referuntur sententiæ, & vera eliguntur.

Notandum primò: Effectus qui à Deo procedunt, triplicis esse generis. Quidam enim à solo Deo procedunt, sine ullo consortio & cooperatione causæ creatæ, ut create Angelum, glorificare animam, dare primam vocationem &c. Alij causantur à Deo cum consortio causæ creatæ, sed naturalis & necessariæ, ut illuminatio, calefactio &c. Alij denique ab illo producuntur cum cooperatione causæ creatæ liberæ: ut actus charitatis & contritionis, iustitiæ vel temperantiæ. De actibus primi & secundi generis, nulla est difficultas vel controversia inter Theologos: evidens enim est dari in Deo decretum ex se efficax, antecedenter influens, & naturâ suâ causans tales effectus. Unde tota difficultas & disputatio devolvitur ad actus tertij generis, quos Deus efficit cum consortio, & cooperatione causæ liberæ, cuius libertati & indifferentiæ officere ac repugnare videtur efficacia antecedens decreti absoluti & determinati.

2. Notandum secundò: Duobus modis decretum divinum posse dici indifferens. Primò quia nullum actum determinatè respicit, nullamque decernit actionem in specie, sed indifferenter se habet ad quamcumque operationem, & expectat determinationem à voluntate creatæ, quantum ad speciem actûs. Secundò decretum potest vocari indifferens, quia licet determinet & applicet voluntatem ad aliquem actum in specie & in individuo determinatum, eam tamen determinat per modum liberi, & relinquendo in ea indifferentiam positivam & actualem, seu potentiam ad actum oppositum. Et in hoc secundo sensu, non negant Thomistæ, Deum circa nostros actus liberos habere decreta indifferentia, sed tantum in primo, de quo solum procedit præfens difficultas & controversia.

3. Notandum tertio: Aliud esse voluntatem Dei

A esse efficientem, & aliud illam esse efficacem. Nam efficiens præcisè dicitur ab effectu qui de facto sequitur; & ita sufficit ad hoc quod sit efficiens, quod concomitanti concursu, vel etiam ex associatione alterius causæ, ipsâ voluntate concomitanter concurrente, effectus sequatur: ut autem sit de se efficax, requiritur quod ex directione & sine præconcepto, ita moveat ad efficiendum, quod determinatè moveat ad talem effectum in specie, & in individuo, non verò ita indeterminate & indifferenter se habeat, quod ex illa æquè bene possit sequi, vel non sequi effectus. Et in hoc magna contingit æquivocatio, & hallucinatio apud aliquos Recentiores, qui confundunt efficaciam divinæ voluntatis & gratiæ, cum ejus efficientia; & ex hoc quod gratia non influat in actus liberos nostræ voluntatis, nisi cooperante libero arbitrio, inferunt illam non esse efficacem ex se, sed solum ex consensu & cooperatione liberi arbitrij. His præmissis.

B Circa propositam difficultatem duæ sunt celebres sententiæ, quarum prima negat in Deo decreta ex se efficacia circa nostros actus liberos, & astruit purè indifferentia. Ita Molina in pluribus suis concordiæ locis, præferunt qu. 14. art. 13. disp. 26. §. Nemer. Suarez prolog. 2. de gratia cap. 8. Lessius lib. de gratia efficaci cap. 4. & alij Recentiores communiter, affirmantes Deum offerre voluntati creatæ concursum indifferenter & generalem, ad unum actum, & ad oppositum, quatenus est de se ad utrumque paratus; & à voluntate creatæ determinari speciem actûs ad quem Deus concurrat.

C Addunt quòd, ratione hujus decreti generalis & indifferentis, divina omnipotentia ita remanet conjuncta & connexa voluntati creatæ, ut hac operante, illa necessarîo cooperetur, & veluti simul trahatur ad operandum. Quod ut magis explicent, constituunt exemplum in habitibus: nam hoc ipso quòd potentia voluntatis producit actum supernaturalem dilectionis, influendo in illum: eo ipso simul influunt habitus supernaturalis charitatis. Simili modo (inquiunt) cogitandum est, divinam potentiam, veluti habitum quemdam omnibus rebus intimè insidentem & connexum, simul in omni operatione cooperari, & determinari ad speciem actûs ab ipsâ voluntate creatæ, quamvis illam determinet quantum ad individuum. Tale autem decretum generale, quidam volunt esse conditionatum, eo quòd nihil per illud Deus absolute decernat, sed dependenter à conditione quadam, scilicet si voluntas se determinaverit: quâ posita purificatur, & transit in absolutum, fitque absolute efficax in actu secundo, & producit concursum ad extra. Ex quo inferunt, non opus esse alio decreto, quo Dei concursus absolute præparetur. Sicut, inquiunt, cum quis donat aliquid sub certa conditione, posita illâ conditione, donatio fit absoluta, & efficax in actu secundo, productique suum effectum vi suâ, neque opus est illam sub forma actûs absoluti repetere. Alij tamen existimant, decretum illud indifferens, non esse conditionatum, sed absolutum & generale, concurrenti scilicet ad omnem actum ad quem voluntas creatæ voluerit se determinare, illudque non sufficere ut effectus determinatè fiat, sed præter illud requiri aliud absolutum, quòd ipsi concomitans vocant, ut hic & nunc Deus concurrat ad actum quem determinavit, seu elegit voluntas, seu ad quem prævisa est per scien-